

NAD BREZDNOM.

Povest. — Spisal Jos. Vandot.

8.

Ves potr in žalosten je šel Inja tisto popoldne na planino. Potoma je premišljeval Matijeve besede, ki jih je govoril stari drvar Lojzu. Strašno se je razjezil Matija in je ošteval hudo Lojza. »Strani te pošljemo, ker si lopov,« je rekel stari Matija in je bil ves rdeč od jeze. »Kaj ti je treba zapeljavati v greh nedolžnega otroka? Pusti ga pri miru, ti rečem! Jaz moram skrbeti zanj, jaz sem odgovoren zanj. Zato ti pa ne pustim, da bi ga vlačil s seboj po svojih grešnih potih. Drugače te naznanim orožnikom.«

»Ej, ej, kaj se boste jezili!« je odvrnil Lojz nevoljen. »Zapeljal jaz nisem še nikogar. Inja je šel sam z mano. Prostovoljno je šel. Sicer mi pa nimate ničesar zapovedovati. Jaz delam, kar hočem.«

»Pa delaj!« je zavpil Matija in je sklenil roke. »Tako daleč si že prišel, da ti še dobra in poštena beseda več ne zaleže. Ti si — —!«

A Lojz se je zasmel in je šel brez besede v gozd. Stari Matija je pa sklepal z rokami in je jadikoval v koči. Inja je slišal vse te besede. Stal je za pôgradom in je povešal glavo. Poslušal je besede starega drvarja in je ponavljal samprisebi: »Nikoli več, stric Matija! Nikoli več ne pojdem z Lojzem . . . Verjemite mi, stric Matija . . .«

Ko je odšel Lojz iz koče, se je zmuznil tudi Inja. Ovrigel si je nahrbtnik in je stopil iz koče. Šel je skozi gozd in je počakal na ozki stezi Lojza. Prišel je Lojz in mu je stlačil kože v nahrbtnik. »Pa dobro opravi,« mu je rekel. »Saj danes bo menda zadnjikrat. Pojutrišnjem odide pastir Klemuc s planine. Pa ti ne bo treba nositi več.«

Inja ni rekel nobene besede. Molče se je obrnil in je šel dalje po stezi skozi gozd. Dospel je do senožeti, kjer je še vedno pasel ovce Gromčev Janezek. Tudi danes je sedel ondi na visoki skali in je prepeval veselo pesem. Toda ko je zagledal mladega drvarja, je umolknil in je zaklical: »Inja, oj, Inja! Kaj greš na planino?«

Inja se je ustavil za trenutek in se je ozrl na pastirčka. Toda zmigal je samo z glavo in je šel naprej preko senožeti. Gromčev Janezek se je začudil. Menil je, da je Inja postal ošaben in se ne mara več pogovarjati s siromašnim pastirjem; zato se je razhudil, pa ga je začel dražiti.

»Inja, oj, Inja!« je vpil Gromčev Janezek. »Pa kdaj boš kupil hišo sred vasi? Ha? — Pohvalil si se zadnjič. Zato te pa vprašam, kdaj boš kupil hišo sred vasi. Ti si bogat!«

A Inja ga ni poslušal. Naglo je šinil preko senožeti in se ni niti ozrl na Janezka. Kmalu je izginil v gozdu in je pričel stopati navkreber.

Težak je bil nahrbtnik in ga je kmalu upehal. Sedel je visoko v gori na mehki mah, da se odpočije. Dolgo je sedel in je premišljeval o hudobnem Lojzu, ki ga je zapeljal v greh in na krivo pot. Sram ga je bilo pred starim Matijo, ker je vedel, da zna stari drvar za njegov greh. Neprijetno mu je bilo, in stokrat rajši bi bil zdaj kdovekje v Korotanu kakor pa pri drvarjih, ki vsi vedo, da je postal Inja velik hudobnež.

In Inji je bilo hudo, zelo hudo. Samo ta zavest ga je tolažila, da se bo poboljšal, resnično poboljšal, in da ne pojde več z Lojzem. Niti pogledal ga ne bo več, pa najsi mu govori še tako sladke besede... In Inja je sedel na mahu in je podpiral glavo. Težko mu je bilo pri srcu, da bi se bil najrajši razjokal.

A hipoma so ga prebudili glasni koraki. Dvignil je glavo in je pogledal v goščavo. Zdrznil se je in se je prestrašil. Iz gozda je stopil lovec Vojec, s puško na rami in dolgo, gorsko palico v rokah. Prišel je preko trate in se je ustavil ravno pred Injo. »Glej ga no — Košutnikov Inja,« je dejal. »Kaj pa ti delaš tukaj? Kam te vede pot?«

Inja je postal zbegan. Kajti zdelo se mu je, da ve tudi lovec Vojec za njegov greh, kakor vedo drvarji. Zbal se je in je bil prepričan, da ga zgrabi zdaj lovec Vojec in ga povede s sabo v zapor. Zato je naglo vstal in je vrgel nahrbtnik na hrbet. Mislil je namreč, da je najbolje, ako zbeži.

»Na planino grem po sir,« je odvrnil strahoma in je hotel stopiti naprej. A lovec Vojec mu je zastavil pot. Presunljivo ga je pogledal, pa je rekel: Pa česa se bojiš, ti Inja. Človek bi skoro mislil, da te je mene strah. Kaj nimaš čiste vesti?«

Inja je zardel in je postal še bolj zmeden. Lovec Vojec ga je prijel za rame in ga je stresel nalahno. »Na planino greš, praviš?« je nadaljeval z ostrim glasom. »Hm — prav! Po sira te je poslal Matija; a Matija je poštenjak kakor tvoj oče... Povej mi, kaj ti je pa naložil v nahrbtnik Matija? Nekaj čudno diši. Pa menda vendar nimaš takih klobas?«

In lovec Vojec je spet poduhal nahrbtnik in se je zasmel kar naenkrat. Naglo je vzel z dečkovega hrbta nahrbtnik in ga je razvezal. Inji so se pošibila kolena in prestrašil se je tako, da je obstal kakor prikovan. S širokoodprtimi očmi je gledal lovca Vojca, ki je vzel iz nahrbtnika sveže kože in jih ogledoval od vseh strani. Muzal se je lovec Vojec in je bil ves vesel. Naposled je pogledal dečka, ki je stal blede kot zid pred njim.

»Prav lepe reči neseš na planino, Inja,« je dejal potem prijazno. »Kaj jih pošilja Matija planšarju? Čudno, čudno... Kje je pa ujel Matija divje koze? To povej, Inja? Kaj si jih nemara ulovil ti?«

Inja je gledal v tla in ni izpregovoril besedice. Spoznal je, da ga je zasačil lovec Voje. Ne zbeži mu, pa najsi ima orlove peruti. Zgrabi ga lovec Vojec in ga povede v ječo. Pa tudi Lojza in Klemuca zgrabi, in vsi trije bodo sedeli, Bog ve, koliko let bodo sedeli v ječi kakor tatovi in razbojniki... Divji strah se poloti Inje. Trese se po vsem životu,

in samo to še misli, kako naj ubeži in se skrije pred lovcem Vojcem visoko gori v nepristopnem skalovju.

Že se je zaprašil in je skočil proti grmovju. A lovec Vojec ga zgrabi naglo. »Hehe, ptiček, počakaj!« se zasmaja. »O, ne uideš mi. Najprvo mi boš povedal, kje si dobil te kože in komu jih neseš. Potem pa že napravimo tako, da bo prav. Ali si slišal, ti nepridiprav?«

Inja se je zvijal, da bi se oprostil trdih lovčevih pesti. A zaman. Naposled izprevidi, da ne ubeži več in da bo treba povedati resnico. Zato prične jokati in moledovati... »O, izpusti me, ljubi Vojec!« je moledoval. »Saj ti bom povedal vse. Samo to mi obljubi, Vojec!«

»Hm,« je odvrnil lovec. »Bomo videli... Če si nedolžen, se ti ne zgodi nič žalega. Samo po pravici povej vse, pa bo dobro zate.«

»O, nedolžen sem, lovec Vojec!« je tulil Inja ves iz sebe. »Hkavcev Lojz me je zapeljal. V nedeljo je ustrelil na Policah dve divji kozi. Danes pa mi je dal koži, naj jih nesem na planino pastirju Klemucu... O, jaz sem nedolžen! Ljubi Vojec, ne pelji me v ječo k tatovom in razbojnikom, ker me je zapeljal Hkavcev Lojz...«

Lovec Vojec ga je poslušal. A ni rekel besedice. Ko je Inja nehal vpiti, je vrgel njegov nahrbtnik s kožami vred preko rame. Obrnil je Injo in ga je porinil naprej. »Hajdi pred mano!« je rekel osorno. »Glej, da mi stopaš urno! Sicer bo slaba zate.«

A Inja je pokleknil. Roke je dvignil, pa je prosil s solzami v očeh: »O, pusti me, lovec Vojec! Vse natanko ti bom povedal o Lojzu in o Klemucu... Grdo je v ječi pri tatovih in razbojnikih. A kaj porečejo oče in mati? Sestrice in bratci bodo jokali, če me odvedeš v ječo... Lepo te prosim, lovec Vojec. Izpusti me in nikar me ne pelji v ječo...«

Lovec Vojec je pa ostal trd. Neprijazno je dvignil dečka in je zarohnel nad njim: »Takoj mi greš naprej! Drugače ti pokažem puško. Molči, ker te nočem poslušati. Boš že govoril pred sodnikom, kako in kaj... Alo, naprej, ker se mi mudi.«

Inja je uvidel, da ne pomačajo prošnje popolnoma nič. Zato je obupal, in ker se je bal lovca Vojca, je šel naglo naprej pred njim. Samo ihtel je vso pot in je bil ves iz sebe. Šla sta preko senožeti, in videl ju je Gromčev Janezek. Priletel je k njima in se je začudil, ko je zagledal objokanega Injo. »Kaj ti je, Inja?« je vprašal. »Ali te je zalotil nemara lovec Vojec, ko si ujel divjega petelina? Kaj, Inja? Zdaj pa ne bo hiše—!«

A lovec Vojec ga je sunil vstran. Gromčev Janezek se je začudil še bolj in je gledal za njima, dokler nista izgínila doli onkraj proda. »Čudno, čudno,« je rekel in je zmigaval z glavo. »Lovec Vojec ga je zasačil in ga žene zdaj v ječo. Na, pa naj si kupi zdaj hišo sredi vasi, pa naj si jo kupi, če jo more... Čudno je to. Kaj je neki naredil?«

A lovec Vojec in Inja sta se že bližala vasi. Bila sta že pri prvih hišah, in tedaj je spet zgrabil Injo obup. Vrgel se je pred lovcem na kolena in je pričel spet prositi: »Izpusti me, lovec Vojec! Za božjo voljo te prosim: izpusti me! Kaj bodo ljudje rekli!«

Lovec Vojec je dvignil fanta s tal in mu je rekel neprijazno: »Ne izpustim te, Inja. Sodnik bo že sam vedel, če si nedolžen. Zagoťovo te izpusti, če si nedolžen in so te zapeljali samo hudobni drvarji. Počakaj še malo. Kmalu sva pri sodniku.«

In Inja je šel naprej z povešeno glavo in je gledal v tla. Sram ga je bilo, o, tako sram pred ljudmi, ki so se ustavljali in so gledali za njim. Izpraševali so Vojca, kako in kaj, a lovec je molčal trdovratno in ni črnil besedice. Naglo je stopal za Injo in se je veselil samprisedbi. Smilil se mu je pač deček in zatrdno je bil prepričan, da sta ga zapeljala samo Lojz in Klemuc. Najrajši bi ga bil seveda izpustil, toda njegova služba in dolžnost mu nista dopuščali tega. Vedel je dobro, da fanta izpusti sodnik takoj, ko mu izpove vse natanko. Lovec Vojec pa je vendar bil vesel v srcu, da bi bil skoro poskočil od veselja. Saj bodo pograbili orožniki še danes Lojza in Klemuca. Že dolgo ju je imel lovec Vojec na sumu, da sta divja lovca. Toda zasačiti ju ni mogel. A glej, danes je prišlo vse tako lepo in srečno, in kar zgrabili bodo Lojza in Klemuca... In lovec Vojec se je muzal in si je mel roke.

Glasno je utripalo Inji srce, ko je šel po stopnjicah sodnije, Debele solze so mu lile po licu in ihtel je glasno. V svojem srcu je spoznaval, da ga je kaznoval Bog raditega, ker je zanemaril zadnjo nedeljo službo božjo in je šel delat greh ter se je nalagal tako grdo svojemu očetu. Glej, kako hitro ga je kaznoval Bog, o, kako hitro! In zdaj ga obsodi sodnik v ječo med tatove in razbojnike. Tam bo delal pokoro za svoj greh, oj, tam, kjer je tako strašno...

Inji je klecnilo koleno in zajokal je naglas, ko ga je ustavil lovec Vojec pred sodnikovo pisarno. Potrkal je lovec in je odprl vrata. Inja je pa stopil nazaj in je hotel zbežati že v zadnjem trenutku. Toda lovec ga je prijel in ga potisnil v sobo. Inja je jokal in se ni upal pogledati sodnika, ki je sedel na stolu. Tudi ni slišal, kaj je govoril lovec Vojec. Samo tuptatam mu je prišlo na uho njegovo, Lojzevo in Klemučevo ime, ki ga je izgovoril lovec Vojec. Samo to je videl, kako je odvezal lovec njegov nahrbtnik in je pokazal sodniku kože.

Tedaj se je obrnil sodnik nanj. »Kako ti je ime in koliko si star?« je povprašal z ostrim glasom.

Inja se je zdrznil in je dvignil glavo. Za trenutek se je ozrl s svojimi objokanimi očmi na sodnika, pa je odgovoril: »Košutnikov Inja sem in star sem dvanajst let.« — Toda dalje ni mogel več, ker mu je spet jok udušil glas.

»Tako mlad še, pa si že na napačnih potih,« je nadaljeval sodnik z ostrim glasom. »Kaj bo šele, ko odrasteš! Ali ne veš, da vsak razbojnik prične z malim? Morilec je ukradel v svoji mladosti šivanko, a potem vinar, potem krono in tako naprej, dokler ni postal ubijalec in razbojnik. In veš, kam je prišel? Naravnost na vešala!«

Inja je spet zaihtel. Proseče je dvignil roke in je jecljal: »O, gospod sodnik! Lojz me je zapeljal v nedeljo na Poliče... Nisem šel k

maši, ker mi je obljubil deset kron. Hotel sem kupiti krilce in jopico naši Minici, ki nima obleke ... O, samo enkrat sem bil z Lojzem in Klemucem. Davi že sem sklenil, da ne pojdem nikoli več ... Lepo vas prosim, gospod sodnik, izpusťte me! Hudo je pri razbojnikih in tatovih, hudo!»

Sodnik ga je gledal nekaj časa. Zmajal je z glavo in je pričel naglo pisati. Nato pa je dal lovcu Vojcu kos papirja, pa mu je rekel: »Pojdi naglo k orožnikom, pa jih vzemite s sabo. Toda hitro, ker drugače ptička lahko pobegneta.«

Lovec Vojec je pozdravil in je odšel iz pisarne. Sodnik se je pa obrnil k Inji. Nekaj časa ga je motril molčé. Potem pa mu je rekel skoro prijazno: »Ne boj se, fant! Če si nedolžen, se tine zgodi nič žalega. Rekel si mi, da si šel z Lojzem, ker ti je obljubil deset kron. Zato mi zdaj povej vse natanko, kako in kaj je bilo.«

Inja se je pomiril nekoliko, ko je slišal prijazne sodnikove besede. Z rokvom si je obrisal oči, pa je pričel pripovedovati. Sam ni vedel, kako da je postal tako pogumen in zgovoren. Toda strah pred ječo mu je polagal na jezik vse besede. O Slivarjevem Blažu je pravil in o Štrijonovem Boštu. Kako je postal drvar in kako ga je vabil Hkavcev Lojz na Police. O svojih izkušnjavah je pravil in o siromašni, mali Minici, kateri je hotel kupiti za prisluzene novce novo krilce in jopico. Pa tudi o tem je pravil, kako je bilo v nedeljo na Policah in kako je prekanil lovca Vojca.

Sodnik je pisal naglo vse besede na papir. Ko je Inja nehal, je položil pero na mizo. Ozrl se je vanj, pa ga je gledal. »Nisi delal prav,« je rekel naposled. »Res, revica je tvoja sestra in lepo je od tebe, da jo imaš tako rad. Toda zaraditega ni treba, da si služiš denar na nepošten način. S tem se niti svoji sestrici ne boš prikupil, še manj pa ljubemu Bogu. Ali ne vidiš, kako hitro te je Bog kaznoval? Zapomni si dobro današnji dan! In kadar pridejo spet izkušnje, pa se zmisli na to uro. In videl boš, da ostaneš vedno pošten in dober človek, kakor je tvoj oče ... Premlad si še, Inja, da bi te zapiral v ječo. Zato te izpustim. Zapeljali so te drugi in ti si nisi bil v zvesti, kako grdo si ravnal ... Kadar bomo sodili Lojza in Klemuca, pa te pokličemo, da boš pričal. Ali si razumel?»

Inja je ostrmel in ni mogel verjeti sodnikovim besedam. Gledal ga je debelo in ni vedel, kaj bi storil.

»Lahko greš,« mu je rekel sodnik še enkrat. »A pazi se in se čuvaj greha! Za zdaj ti odpustim, ker si priznal vse tako lepo in se resnično kesaš. Toda prihodnjič bova orala drugače. Zatorej glej, da mi ne prideš več pred oči!«

»Gospod sodnik,« je zajecľjal Inja. Toda ni mogel več govoriti. Hvaležno je pogledal sodnika in se je okrenil. Smuknil je skozi vrata in je bežal na vso sapo po stopnjicah, skozi vežo in preko dvorišča. Prišel je na cesto; toda ni šel po nji, ampak je krenil na polje. Zavil

jo je naravnost proti gozdu in se je skril za grmovjem. Domov se ni upal, pa tudi k drvarjem se ni upal. Bal se je Lojza, ki bi ga resnično zmel, ko bi izvedel, da ga je on izdal sodniku. »Šel je lovec Vojec po orožnike,« je pomislil strahoma. »Orožniki pa pojdejo v Kot in zgrabijo Lojza. V ječo ga zapro, ker je Lojz res velik grešnik...«

Mraz je stresal Injo, če se je le domislil tega. Zato se pa ni upal k drvarjem. Pa, tudi domov ni hotel, ker ga je bilo sram domačih. Sedel je v goščavi, pa je čakal, da pride noč...

* * *

Že davno je bil skuhal stari drvar Matija večerjo, in že davno so povečerjali drvarji, a Inje še ni bilo od nikoder. Temno je že bilo po koči, in drvarji so se že razleknili po pogradu. Samo stari Matija in Hkavcev Lojz sta še sedela pri ognjišču. Skrbelo je Matijo, zakaj se ne vrne mladi fant. Tuintam je dvignil glavo, pa je posluhnil. Toda ničesar drugega ni slišal nego prasketanje na ognjišču.

»Čudno, da ga ni,« je izpregovoril Lojzu. »Nemara se mu je kaj pripetilo. Ali pa si ga ti kam poslal po svojih nesrečnih, grešnih potih. Ti ga boš pokvaril popolnoma in ga boš izpridil. Toda nocoj ti rečem zadnjikrat, da pusti Injo pri miru. Ali te ni sram pred Bogom in pred ljudmi, da hočeš izkvariti nedolžnega otroka za vse življenje? Ali te ni sram, Lojz?«

»Kaj me briga!« je zagodrnjal Lojz zlovoljen. Podprl si je glavo z roko, pa je strmел mračno v plapolajoči ogenj. Matija je odprl vrata, pa je poslušal v tiho noč. Toda nič se ni genilo širomokrog. In stari drvar je sedel spet nazaj k ognjišču, pa je pričel jadikovati: »Ti, Lojz, ti imaš že spet svoje prste pri tem. Ti si kriv, da ni Inje še zdaj nazaj... Samo to mi povej, kam si ga poslal, da me ne bo skrbelo zanj?«

»Kaj jaz vem, kje se potepa!« je odvrnil Lojz. »Mogoče je pobegnil domov.« — Toda tudi Lojza je pričelo skrbeti. Polastil se ga je nemir in temne slutnje so ga obšle. Kaj, če bi bil zalotil lovec Vojec Injo, ko je šel na planino? Nemara je zavohal kože, ki jih je nesel Inja Klemucu, pa ga je pograbil. Pa mu je povedal nemara Inja vse, od kraja do konca mu je priznal vse... Nemiren je postal drvar Lojz in nič več ni mogel sedeti pri ognjišču. Stopil je k durim, da jih odpre. Toda obstane kakor prikovan. Sliši neki čuden šum tam zunaj in čujejo se nagle stopinje. In še preden se Lojz zave, se odpro nagloma duri, in v kočo stopita dva orožnika z nasajenima bajonetoma. Lojz je prebledel in je skočil k pogradu.

»Kaj pa to?« je zavpil stari Matija in se prijel za glavo. A orožnika sta stopila k Lojzu. »V imenu postave, Lojz, si najin jetnik,« je rekel starejši in je zarožljaj z verigo. Lojz je kriknil presunljivo in se je vrgel naprej. Z rokami je zakrilil, da odrine orožnika. A orožnika sta ga zgrabila hípoma, in še preden se je Lojz zavedel, je že imel roke uklenjene. Hropel je sunkoma in se je zvijal, toda ni mu pomagalo.

Drvarji so skočili s pôgrada, pa so gledali prestrašeni na orožnika. Lojz se je obrnil k njim, pa jih je prosil sopeč: »Pomagajte mi, tovariši! Glejte, uklenila sta me kakor psa, pa me peljeta v temnico... Pomagajte mi in me rešite!«

A tedaj je vstal od ognjišča stari Matija. Stopil je k Lojzu, pa mu je rekel: »Glej, Bog te je kaznoval. Dostikrat sem te svaril, a ti si se mi samo posmehoval. Zdaj te je pa le doletelo... Pojdi v miru, Lojz! Mi ti ne moremo pomagati.«

Lojz je zaškrtnil in se je ozrl divje okrog sebe. Tedaj pa je stopil pred duri lovec Vojec. Zraven njega je stal pastir Klemuc z uklenjenimi rokami. In lovec Vojec je zaklical naglas v kočo: »He, kaj smo te le zalotili? Ne drži se tako, Lojz, in ne misli, da ne vemo vsega. Vse je priznal Inja, pa tudi tale Klemuc je priznal vse.«

Lojz je zastokal in je skrčil pesti. A orožnika sta ga prijala, pa sta ga odgnala skozi duri. Še enkrat se je prikazal Lojz zunaj v rdečem svitu ognja. Potem pa je izginil, in z njim sta izginila tudi orožnika. Stari Matija je stopil vun iz koče in je tekel za odhajajočimi. Došel jih je še in je ustavil lovca Vojca. »A kaj je z Injo?« ga je vprašal z drhtečim glasom.

Lovec Vojec je zmignil z rameni. »Ne vem,« je odvrnil. »Pustil sem ga pri sodniku. Naj ukrene z njim, kar hoče. Toda izpusti ga na vsak način, ker je deček še premlad. Lahko noč, Matija. Mudi se mi...«

»Jezus, Marija!« je zdihoval stari drvar v koči še pozno v noč. Mislil je na ubogeega, zapeljanega dečka, in hudo mu je bilo v srcu tako, da so mu bile oči vse solzne. Drvarji so bili že vsi pospali — seveda, potem, ko so se dosti nagovorili o Lojzu in o njegovem hitrem zajetju. Samo stari Matija je še bdel pri ognjišču in je zdihoval. Za Injo mu je bilo hudo, za tem nesrečnim, zapeljanim otrokom...

(Konec prihodnjič.)

PTIČKU.

Gorko gnezdece zapuščaš,
drobni ptiček moj;
prvič v svet nesó te krila —
Bog s teboj!

Kaj zapustil si, ne slutiš,
in kaj čaka te, ne veš;
še vesel si, ker brez varstva
gnezdo zapustiti smeš.

Kadar pa spoznaš življenje,
v kraje boš nazaj želel,
kjer ob mamici ljubeči
dni najlepše si imel.

Maksimov.

